

Ese de dóve ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiulu de prenumeratiune:

pre anu intregu	6 fl. v. a.
„ diumetate de anu	3 fl. v. a.
„ patrariu de anu	1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu	9 fl. v. a.
„ diumetate de anu	4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Corespondintiele si banii de prenumeratiune se se adreze de dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiulu publicatiuniloru se se anticipe.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Cuventulu

cu care Prea Santi'a Sa parintele episcopu alu Aradului *Procopiu Ivacicoviciu*, ca comisariulu consistoriului metropolitanu in 26. Augustu a. c. a deschisu congresulu electoralu.

Maritu Congresul
Domniloru Deputati!

Provedinti'a dumnedieésca tramise acum 25 de ani la scaunulu Archipastoriei veduvite din Transilvani'a, pre unu parinte precum de píu, — asia de zelosu si de activu, — pre archimandritulu *Andrei*.

Acestu intieptu ocarmuitoriu, Archiereulu *Andrei*, duse corabi'a credintiei la limanulu dorintieloru. Pretotindinea se recunoscù bisericeii nóstre ortodose din Ardélú indreptatirea ce i compete la esistintia si la desvoltare. —

Zelosulu Archierenu nu se oprí numai la acestu resultat, ci a lucratu pentru emanciparea bisericeii nóstre, si a datu suatulu seu tuturor Romaniloru ortodossi, cari erau in suferintie de 170 de ani si mai multu; a datu dicu suatulu seu: de a se ingrigí de autonomi'a bisericesca, si de restituirea Metropoliei nóstre vechi.

Pentru cà, Domniloru, fiindu noi pe atunci sub ierarchia straina, eramu imprasciati, de frate nu mai cunóscea pre frate. — Eramu lipsiti de bucuri'a ce o semtiescu fratii candu se aduna de impreuna. — Eramu lipsiti de bucuri'a ce isvoresce din acele legaturi sante ale credintiei si ale limbei, pentru cari Dumnedieu a voitu sè ne stringemu intre noi in o biserica, in o biserica natiunala, asia, cum ne prescrie si demanda biserica insasi, prin santele sale canóne.

Dupa staruintia multa si indelungata, clerulu si poporulu romanu de biserica dreptu marturisitoria ajunse sè véda dorinti'a sa in fapta ajunsa: a fi éra si unu corpu.

Metropoli'a nóstra autonoma din Ungari'a si Transilvani'a s'a reinfintiatu acum 8 ani, sub scutulu bunu ce ni l'a datu prèluminatulu si multstapanitoriu Imperatulu, regele si marele principe alu Transilvaniei, *Franciscu Iosifu I.*

Resultatulu acest'a pentru biserica nóstra, favorabilu si de mare insemnate, este, in mai mare parte, fapt'a reposatului archiepiscopu si metropolitu *Andrei* baronu de *Siagun'a*. —

Fapt'a acest'a va fi cunoscuta si binecuventata de a pururea la toti urmasii nostri, cari vor mosceni simtiemintele nóstre, — simtieminte de recunoscintia.

Dorere si éra si dorere, cà tocmai in lucrulu celu mare alu consolidàrei asiediemintieloru nóstre bisericesci, chiar in mediloculu desvoltàrei institutiuniloru nóstre bisericesci, esprese in statutulu organicu, Atotputerniculu Dumnedieu, dupa suaturile sale cele nepetrunse a chiamatu la sine pre celu ce éra luatoriu a minte si padi-

toriu ocarmuiriloru si lucruriloru bisericesci, pre suatutoriu celu luminatu, pre archiepiscopulu si metropolitulu nostru *Andrei*. —

In momentulu acést'a yediendu-ne despartiti de elu, sè privimu la meritele lui cele mari si multe pentru biserica si pentru natiunea nóstra si sè-i dicemu:

„*Primesce, fericite parinte, recunoscinti'a nóstra, — recunoscinti'a archidiecesei, ce cu toiégulu Teu ai condus'o mai bine de unu patrariu de seculu; primesce recunoscinti'a metropoliei, carea cu straduintiele Tale ai reinviat'o; primesce de la noi toti ai tei recunoscintie pentru ale Tale, ce Tie se cuvine! — In cas'a parintelui Teu, in cas'a Domnului nostru vom pomeni si vom binecuventá numele Teu in veci!*“ —

Maritu Congresul
Domniloru Deputati!

Increderea poporului credintiosu v'a tramisu aici sè alegeti archiepiscopulu si metropolitulu. —

Acésta incredere, ce v'a distinsu, este garantia destula, cumca actulu alegerii ilu veti implini cu tóta seriositatea, cu pietatea si consciinti'a ce se recere; — sum incredintiatu cà va fi intre voi impreunare si dragoste; éra din impreunarea si dragostea vóstra se va mari a totu Poterniculu Dumnedieu, in sant'a treime maritu, Tatalu, Fiulu si santulu Duhu. — Din impreunarea si buna intielegerea vóstra va straluci si se va innaltia binele si védi'a bisericeii nóstre si a poporului credintiosu. —

Pentru aceea ve rogu pre voi, Fratiloru si filorulu in Cristosu, ve rogu cu cuvintele santei scripturi, „ca toti se graiti un'a si sè nu fia intre voi imparechieri, si sè fiti intemeiati intr'unu cugetu si intr'o intielegere.” (Corint. capu I. versu 10) Uniti-ve dara a padi unirea duhului intru legatur'a pacii (Efes. capu IV. versu 3.)

Si asia, Domniloru, indreptandu rugatiunea mea catra induratulu si atotputerniculu Dumnedieu, ca se ve luminedie si conduca pre calea adevéruului, — Adunarea presenta a congresului nostru intru intielesulu statutului organicu o dechiaru inceputa si deschisa. —

Acestei cuventari urmà unu respunsu din partea membrului congresuale *Iacubu Bolog'a* pre care lu producemu aici in tóta estinderea lui:

Présantite Parinte Episcópe!

Maritu congresul! E unu ce magulitoriu, e unu ce mangaitoriu, e unu ce insufletitoriu ce ne intrunesce astadi in sant'a acésta biserica: Prim'a eserciare a unui'a dintre cele mai esentiale, dintre cardinalele drepturi ale santei nóstre maici bisericeii a dreptului de a ne alege capulu nostru bisericescu, pre Archiepiscopulu si Metropolitulu romaniloru de religiunea gr. or. din Transilvani'a si Ungari'a, a acelu dreptu domniloru mei! pre care protoparintii nostri l'au intrebuintiatu pana la anulu 1700, iéra urmatorii loru au insetatu dupa elu cu noi dimpreuna pana bine de curendu, pana adi.

Aru trebui deci — dloru mei! se saltamu de bucuria, pentru că dupa atati'a ani amari noi suntemu fericitii acei'a, carii ne invredniciram, a face intrebuintiare de acestu dreptu, fara de care nici vorba nu aru poté fi de autonomi'a, de prosperarea santei noastre maici biserici.

Si totusi paremi-se dloru mei! că fetiele noastre nu esprima bucuri'a, de carea salta inimile. Nu, dloru! pentru că acel'a, care ne resuscitá si ne castigá acelu dreptu, absenté dia din midiloculu nostru si pentru că chiaru absentarea acést'a ne dá ansa la prim'a lui eserciare!

E improspatátore de doreri, de rane dloru! Dara totu de odata si adeverata icóna ce togm'a ne infatiosia Présanti'a sea parintele Episcopu conducetoriu alu acestui congresu natiunalu bisericescu despre pré trist'a stare in carea se aflá preste totu si in parte sant'a nostra maica biserica inainte de a se ivi *acel'a* pre tereulu bisericeii gr. or. romane din Ardélú, care [dupa unu pré lungu tempu alu suferintieloru, a lipsirei ei de drepturi *mai intai* a cugetatu la revindecareá acestor'a,

S'a fostu rapitu dloru mei! — precum amu mai disu si amu mai demonstratu si cu alte ocazioni — santei noastre maici biserici, chiaru si dreptulu de a-si manifestá solenele esistinti'a sea; de a grigi ea insasi de sine: va sè dica, de a se organisá conformu asiedieminteloru sele si de a se administrá de sine si prin sine dupa propri-ele ei legi canonice; deveni espusa sant'a nostra maica biserica influintiei si volniciei straine, si intrerumpendu-i-se sinodalitatea, 'si perdú vadi'a si puterea sea, si cu ea si o mare parte a filoru sei, mai inainte credintiosi.

Pre celu ce aru dubitá despre adeverulu celoru imediatu dise, aci l'a-si rogá se cetésca macaru numai cele 10 puncte din „instructiunea“ repausatului Episcopu Mog'a si; se va convinge pre deplinu despre cumplit'a implarea bisericeii noastre si despre durarea acestei impilari pana bine de curendu: Pana candu venimarele Archiereu Andreiu si spriginitu de toti credintiosii sei fii sufletesci, o mantui de acést'a impilare, i recastigá perdutele drepturi, i rededú total'a independintia si libertate, si apoi — *desbracanduse pre sine insusi de ce putieni muritori se potu deslipi de omorulu propriu, de domnireá solitare preste altii de altmintrelea atatu de incantátore*, o organisá cu noi dimpreuna asia cátu acum — multiamita a totu puternicului Ddiu! se administra ea de sine si prin sine.

O aparitiune acést'a dloru mei! carea ne-a insuflatu celu mai adencu respectu catra producetoriulu ei, iéra acum ne strabate inimile cu dorere, că acel'a ne-a parasitu, si că acum nu ne potemu adresá lui cu altu ce-va, decâtu cu esprimarea sincerei marturisiri, că-i vomu pastrá in veci memori'a, nu vomu incetá nici odata ai recunósce cu multiamita fiiésca mantuitórele fapte.

Repetiendu deci intim'a ostare, că sè-i fia tieran'a usióra, constatu si intarescu adeverulu, tuturoru acelor'a o binevoira a rostí Présanti'a Sea parintele episcopu conducetoriu alu acestui congresu, despre trecut'a si present'a stare a bisericeii noastre: despre activitatea marelui nostru Archiereu si despre rezultatele ei precum si despre recunoscinti'a ce detorimu acestui mare barbatu, si sum siguru dloru! că facu acést'a constatare cu deplinulu d-vóstre consintimentu.

Dara totu in perfectulu acordu cu toti membrii acestui maritu congresu cutediu a afirmá, că tóte nisuintiele, tóte opintirile resuscitatoriulu drepturiloru noastre bisericesci, si ale filoru lui sufletesci aru fi fostu zadarnice, déca Majestatea Sea, Pré inaltiatulu nostru monarchu nu s'aru fi induratu si spre noi, pururea credintiosii sei romani gr. or.; nu aru fi incuviintiatu pré gratiosu infintiareá

metropoliei noastre; nu aru fi sanctiunatu inarticulareá bisericeii noastre ca biserica independinte si nu aru fi intaritu statutulu nostru organicu — bas'a miscariloru noastre bisericesci. — Nu vomu fi deci nici odata in stare dloru! de a multiamí de ajunsu si dupa cuviintia Majestatei Sele, prébunului nostru monarchu, pentru imméns'a gratia si bunatate, care — se indura — a revarsá asupr'a nostra; ci vomu transplantá credinti'a si loialitatea prin care au escelatu spre fal'a nostra protoparintii nostri, demonstrandu-o prin fapte casei domnitóre absburgice si carea i-o datorimu si i-o pastramu si noi cu tóta scumpetatea, o vomu transplatá — dicu — in inimile copiiloru nostri dela cari o voru eredi ai loru, iéra acum vomu dá repetita espresiune ferbintei noastre dorintie ca: *se traiésca Majestatea Sea Imperatulu, regele si marele principe alu Transilvaniei Franciscu Iosifu I!*

„Isvorulu bunatatoru“ e deci dloru! inim'a cea buna si nobile a Majestatiei Sele; iéra faptorulu principalu, revindecatoriulu drepturiloru de care ne bucuramu adi, e ne uitaverulu nostru Archiepiscopu si Metropolitu Andreiu Baronu de Siagun'a, adormitu in Domnulu!

Revocandu-mi in memoria faptele si espectoratiunile acestui mare barbatu me ocupa unu momentu cu deosebire, o esclamaré a densului, facuta inmediatu dupa ce se incuviintia infintiareá metropoliei noastre, la carea, cu permisiunea d-vóstre ve tragu atentiunea: „Me dóre! dise densulu, me dóre tare, că nu s'a satisfacutu pre deplinu legei bisericesci că nu s'a satisfacutu pre deplinu legei bisericesci si nu s'a incorporatu dupa intiesulu ei, toti romanii din monarchi'a austriaca prin urmare si cei din Bucovin'a unei si acelei metropolii gr. or. romane, si că Episcopulu acestor'a a sciutu impedeá realisarea acestei nesuintie legali: me bucuru inse, că in Ungari'a s'a aflu unu Episcopu, care cunoscendu si respectandu legea bisericesca si dorindu binele romaniloru s'a inoitu la o asemenea incorporare, si asia amu capetatu Episcopii sufragani; altmintrelea ni se permitea reinfintiareá metropoliei numai pentru Ardélú.“

Astu modu s'a facutu legatura bisericesca de atât'a insemnate si de atâtu folosu intre romanii gr. or. din Transilvani'a si intre romanii gr. or. din Ungari'a si Banatu.

Se credemu dloru! cu tóta tari'a sufleteloru noastre, in indisolubilitatea acestei legaturi a noastre; sè o cultivámu din tóte poterile noastre si se o pastramu ca lumin'a ochiloru nostri, binecuventandu totu deodata si pre acelu Episcopu care a usiuratu realisarea ei; iéra de alta parte sè speramu că dóra va succede si celor'alalti frati de unu sange si de o limba cu noi din monarchi'a austriaca a intrá si ei in acést'a a nostra legatura bisericesca!!

In fine veniti dloru sè o apromitemu Présantieii Sele parintelui Episcopu si conducetoriu alu congresului, că noi toti vomu cautá a corespunde detorintiei noastre presente, conformu legiloru bisericesci citate de catra densulu, care ne obliga.

In urmă sè rogamu pre atotu puterniculu Ddiu, sè ne ajute ca se alegemu de capu alu bisericeii noastre unu *parinte adeveratu*.

— Asia sè fia!

Conditiiunile de vitalitate ale societatii.

O societate, ca se esiste, trebuie sè-si manifeste esistenti'a sa prin viétia, séu celu pucinu prin semnele că tinde la viétia; aceste semne trebuie sè le aréte membrii acelei societati din care se compune.

Sunt multe si varii semnele de viétia prin care acea societate aru manifestá esistenti'a sa. Déra cele mai principali sunt

acelea care tionsc la alungarea saraciei, care este pedica la iubire si infratire, ce trebuie să domnească între totii, de egalitate care face să dispara neunierea și să se introducă uniunea, armonia între totii prin care vine apoi și fericirea. Semnele de viață mai sunt și acelea d'ă veni unulu în ajutoriulu altui'ă; căci nu totii membrii societății sunt forti în toate, nu totii au aceeași maturitate, spiritul său inteligentia, nu totii au stări egale de avuție sau știința, de economia prin care se și năba asigurată existența și viitoriuul său. De aceea dicem noi că e bine d'ă veni unulu în ajutoriulu altui'ă pentru că și unulu să trăiască și altulu să nu mōra.

Celu cu știința să vina în ajutoriu, celui cu neștiința, să-i arate care este calea mai bună pentru a ajunge la bine și fericire.

Celu cu avuția să vina în ajutoriulu celui fără mijloc, care inteligentia avendu, voinția avendu, înse lipsindu-i mijlocele materiale, nu pōte face nimicu, nu pōte înaintă întru nimicu și ast-felu e în totu'd'ăun'ă încungiuratu de nevoi și saracia și și blastema sōrtea crediend'o pe ea de vinovată.

La noi în societatea noastră după câte vedem, suntemu multu departe d'ă fi astu-felu. Saracia și suferințele cauzate dintr'ens'ă domnescu peste cea mai mare parte, și semne, d'ă se înalătură celu pucinu deca nu a se alungă multu departe, nu vedem mai de locu. Ignoranția asemenea se pare a-si avē tronulu mai întăritu la noi de câtu ori-unde.

Saracia vine din ignorantia, din nepriceperea sau necunoștința d'ă vedē unde și în ce stau interesele fiecărui'ă?

Ignoranția, vine din saracia.

Dēr sunt excepțiuni și în această, căci mulți sunt cu cunoștințe întinse, mulți posedu destula inteligentia și aru potē întreprinde multe lucruri spre a fi folositori atâtu loru câtu și altora, dēra cu toate acestea ei stau în locu, nu facu nici o mișcare căci le lipsesc *materi'a* necesaria întreprinderii loru, le lipsesc *banii* pe cari nu potu nicăiri ai găsi și fără cari nu potu face nimicu, sunt asemenea paseriloru care aru voi să sbōre dar nu potu lipsindu-le aripile.

Sunt avuți, carii aru potē să-i ajute, dēr ei n'o facu, căci egoismulu celu au pe d'o parte d'ă fi ei numai îndestulați, d'ă trăi numai pentru ei și d'ă nu face nimicu și pentru aproapele loru, ēr pe de alt'ă, avarită, iubirea de aur și de argintu, idolulu loru, îi împedica, îi oprește d'ă face și vre-unu bine; fericirea loru e d'ă vedē lădile loru pline, și în scopulu acest'ă întrebunție ori ce mijloc neoneste și nemorale și pucinu le pasa de totu ce au facutu și de saraculu care geme de nevoi și suferințe înainte ochiloru loru și în vecinătatea loru.

Ignoranția nu mai pucinu reu face la mulți din societatea noastră: ei dorescu binele loru, dorescu și pe alu celor'ă-lăți, înse nu știu să-lu faca atâtu pentru densii câtu și pentru ceia-lăți, și această îi face a stă pe locu în ceea ce e, deca nu o năi dau înapoi.

Printre acestia se gasescu ērași mulți cari astēpta să le vina d'ă gată totu fără înse a se osteni și densii a face ceva. Alții astēpta să vedă ceva facutu de alții, se vedă terminatu și ce rezultate va dă și apoi să vina și densii se aplaudē și să-i a chiaru parte la fructele culese de alții cu multe sudori și dupe multe sacrificii.

Ignoranția mai domnesce și în aceia, cari au mijloc și potu ceva dēr din caus'ă unui egoismu fără sensu, unor ambițiuni nerōde, stau în locu și nu facu nimicu, preferindu ca, deca lucrurile nu mergu așa dupe cum loru le place mai binē să suferē și densii dēra să se bucure vedindu suferindu și pe ceia-lăți cari n'au aderatu la voinția loru.

Ignoranția domnesce și peste aceia, cari întielegu lucrurile pe jumătate, și din această cauza ei nu potu luă parte nici cu cei ce le întielegu pedepelinu nici cu cei ce nu le întielegu de locu; acestia sunt neutri, cari sunt cei mai periculoși și cari se vedu prin aceia ce-ii numim nepasatori și în amōtire, acestia produc multe rele prin nepasarea loru, care este o bōla fōrte contagioasă, căci se întinde și asupr'ă celoru ce aru voi să faca ceva, dēr cari vedindu pe acestia că nu se interesēdă de nimicu ce aru fi bine pentru totii, se disgustēdă d'ă mai face ceva, devinu și ei în urma nepasatori.

În fine ignorantia unor'ă, lips'ă de mijloc a altor'ă face ca să suferim cu totii și moralicesce și materialicesce, să fim în saracia și să nu potem scapă de dens'ă nici odată.

Ēta dēr cam în ce felu e faci'ă societății noastre, și nu știu cum și candu va luă o alta facia mai frumoasă, mai nobilă de câtu cea până acum. Sē speram înse că dupe multele nevoi și suferințe, în care zacem și pe cari le înduram prin voinția

noastră, ne vomu desceptă din somnulu letargicu, și frecându-ne mai bine la ochi spre a vedē realitatea, și convingându-ne câtu stam de reu, vomu caută apoi să facem ceea ce aru trebui să facem și care ni lipsesc așa de multu noue:

A lucră cu totii și a avē cu totii. A fi uniți între noi, a ne ajuta în toate unulu pe altulu, a ne privi ca frați ēru nu ca inamici, a fi în fine astu-felu dupe cum s'ă mai disu unde-va: *totii pentru unulu și unulu pentru totii.*

„Telegrafulu“

DISCURSULU

PRONUNCIATU DE

DOMNULU G. M. ELIESCU

PROCURORE PE LANGA CURTEA APELATIVA

DIN CRAIOVA,

la 16 Augustu 1873, cu ocaziunea reînceptii lucrărilor anuali ale Curtii

• Domnilorū Consiliari!

Fiindu însărcinatu de către D-lu Procurore generale a face cuventulu de deschiderea anului judecătorescu 1873-1874, cerutu de art. 115 din legea Organizării judecătorești, me simtu datoriu, înca dela începutu, a Ve anunță că, îngreuiatu de multele lucrări ale parquetului, nu am avutu timpul materialemente necesariu pentru a prepară unu discursu demnu de o asemenea alēsa adunare, și dēra me grabescu a Ve rugă de a trece cu vederea imperfecțiunile, promitiendu-Ve pentru anulu viitoriu, de voi avē fericirea a fi printre D-vōstră, unu discursu mai bine conceput și mai perfectu espusu decātu celu de facia.

Voiescu a Vi vorbi despre Condiția de legi a Domnului Mateiu Basarabu.

Doue motive putinti m'au împinsu a alege acestu subiectu: 1. Noutatea materiei; — 2. Utilitatea rezultandu din comparațiunea între legislațiunea timpului trecut și a celui de facia, în raportu cu viitoriuulu.

I.

Adunarea legiloru cari regulau raporturile sociale în Romani'ă, pe timpul lui Mateiu Basarabu, s'au intitulatu de elu însuși „Indreptarea Legii“ sau „Pravil'ă cea Mare“. — Contimpuranii străini au numitu această Adunare a legiloru „Codex Basaraba“; — unii au tradusu titlulu Romanu în grecesce, și o au numitu „Nomocanon“. — Astăzi, aceste legi se numescu de clerici „Pravila Bisericească“, de laici „Codulu său Condiția Mateiu Basarabu“.

„Indreptarea legii“ s'au facutu de unu principe a cărui domnia face epoca în istoria țării Romanesci, precum regimulu lui Ludovicu XIV face epoca în istoria Francei.

Nu voi vorbi despre împrejurările domniei lui Mateiu Basarabu, care a începutu la 20 Septembrie 1633 și a ținutu până la 8 Aprilie 1654, adică 21 ani foră 9 luni și 11 zile. Ele Vi sunt destulu de cunoscute, Domnilorū Consiliari ai Curtii. Arētu însă că pe la mijloculu Domniei sale, simtiendu lips'ă unei condiții de legi, și mai cu sēma împinsu de dorința „de a îndreptă narăvurile cele sufletesci și din lene a le ridică către bunatate“; de dorința „de a porni pe omeni către învătarele cele ce placu lui Dumnezeu și ne învăția se alegem binelē din reu și reulu din bine“; — îndemnatu și susținutu pe de alta parte de renumitul Stefanu „Mitropolitulu Târgovistei, exarculu plaiului și a toată Ungro-Vlachi'ă“, au luat hotărârea de a intrupă, cum dice acestu-a, toată scriptur'ă care „este însufletită de Dumnezeu, spre binelē omeniloru“. Deci au trimisu în Oriente omeni cari se găsēca legile facute de părintii bisericii, și cari nu erau molipsite de veninulu eresuriloru lui Calvinu și Luteru său de dogmele bisericii Apusului, și după ce și-au procuratu dela unu George Caridi din Trichi'ă manuscriptulu autenticu alu Dreptulu canonicu, întocmitu din ordinulu imperatului Ioan Comnenu (1118—1143) de către Alexie Arștinu dela Rodos, în limb'ă elēna, — mai întâiu, au însărcinatu pe Daniilu M. Panonana a traduce acele legi din Elinesce pe Romanescce, — apoi, estragendu din Vasilicale regulele nemerite trebuințelorū omeniloru timpulul său, — și culegendu și regulele nascute din obiceiulu localulu („și cele nemeritnice“), au formatu Codulu său, pe care Mateiu Basarabu lu-au numitu, cum diseiu „Indreptarea Legii“.

Lucrarea această s'ă terminatu pre la finele Domniei lui Mateiu Basarabu.

„Indreptarea Legii“ s'ă tipăritu la Târgoviste, în tipografi'ă domnescă, ce funcționă în localulu Mitropoliei, la 20 Martiu 1652.

Acestu Codu a fostu tradusu și în Latinesce sub titlulu „Regula legis voluntati divinae accomodata, continens jura canonica et imperatoria pro causis status tam ecclesiastici quam

secularis, etc."; — inse nu există decât unu singuru exemplaru manuscriptu pana la an. 1782, candu s'a facutu nevediatu si acest'a.

— Codulu Mateiu Bassarabu s'au tiparitu pe 820 pagine folio, dintre cari 25 nenumerotate, éra 795 numerotate in urma. Cuprinde:

1. O scara de materii „catastihulu acestei sfinte si dumnedieesci pravili.“

2. O dedicatiune ce face traducatoriulu Daniilu M. Pannana Mitropolitulu Stefanu.

3. O scrisóre (enciclica) adresata de Mitropolitulu Stefanu tutoru clericiloru din eparchi'a sea, pri care, dupa ce le aréta cuvintele cari i au indemnatu pe Santitatea Sea si pe Domnulu Mateiu Bassarabu de a compune acestu corpu de legi, — dupa ce le istoresca stradaniile ce si-au datu ca sè se adape din adeveratele isvóre ale adeveratei credintie, — dupa ce numesce isvórele legislative din cari au estrasu legile ce compunu Codulu Bassarabu, — apoi ordoná „tutoru celoru ce au ronduelile lumei acesteia de indreptare“ ca se tie virtosu „invetiaturele“ cuprinse in Codulu Bassarabu.

4. In fine vine Corpulu reguleloru civili si eclesiastice. Tóte aceste reguli sunt impartite mai antaiu in dóue mari parti: partea antaiu „despre obiceiulu bisericeii“, — partea a dóua „pravile imperatesci“, — apoi tóte in 417 capitole.

In fie-care Capítulu se vorbesce despre unu felu de dispositiune a legii, inse intr'unu modu imperfectu, astfelu cá totu relativu la aceasi materia se gasesce si intr'unu altu capítulu dispositiuni de felulu despre care in capítulu de mai inainte se vorbise. — Fie-care capítulu, la rondulu seu, se compune din mai multe articole séu alineate. — La marginea articoleloru, se aréta anume legea din care s'au estrasu articolulu, séu numele persónei care au emisu acea parere, formulata apoi in lege.

— Codulu Mateiu Bassarabu a avutu si are chiaru si în diu'a de astadi putere de lege in Moldov'a: elu serva dicasterieloru ca regulatoru alu proceselor matrimoniali si bisercesci ce li se presinta.

— Dupa ce am datu áeste idei asup'r'a modulu si timpulu facerii, a materieloru si impartirii loru din Cod. Bassarabu, se incepemu a vedé, in speciale, dispositiunile „Pravilei celei Mari“. (Va urmá.)

VARIETATI.

□ **Multiamita publica.** Subscrisulu — in numele invetiatoriloru din cerculu Rieniloru si tiene de cea mai santa detorintia a aduce multiamita publica dlui Georgiu Pop'a ref. scol. la consistoriulu aradanu, carele au binevoitu a doná la fiesce care scóla din cerculu mie submanuatu cáte unu exemplariu din opulu „Robinsonu.“ Baiti'a, (Rézbánya) 27. aug. 1873.

Nicolau Popovicu,
parocu in Baiti'a, inspect. scol. cerc.

Concursu.

2

Pentru vacant'a statiune invetiatorésca din comun'a Caraseu, cerculu inspect. al Ursadulu cottulu Bihorului, emolumintele sunt. 63 fl. v. a. 40 fl. v. a. ca competintia pentru fenu, 12 chible de bucate $\frac{1}{2}$ grau, $\frac{1}{2}$ cucurudiu, 2 mesuri de fasole, 8 stângeni de lemne din care e a-se incaldí si scól'a, cortelu cu gradina in estensiune de 2 holde si 4 holde pamentu aratoriu.

Doritorii de a fi alesi, au a-si trimitte recursurile insp. cec. p. u. Hollod, Gyanta, celu multu pona in 9. Septemvre v. cându va fi si alegerea.

Caraseu la 18 augustu v. 1873.

Comitetulu parochialu.

In contielegore cu mine Iosifu Pintia m. p. insp. cerc.

Concursu.

2

Se escrie pentru urmatórelé parochii vacante in protopopiatulu Pestesiului.

1. Damesiu,	10 lantiuri pamentu,	biru dela 84 case
2. Valea-Neagra,	8 " " "	96 "
3. Bratka	10 " " "	199 "
4. Szakadatu	20 " " "	183 "
5. Szarand	20 " " "	110 "

Receruntii sè-si trimita recursele sale Prtopopulu districtuale pana la 9 Sept. a. c.

Orade 20 August. 1873.

In contielegore cu Comitetulu parochialu J Fassie m. p. Protopopul Pestesinlu.

Concursu.

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu la scól'a confesionala gr. or. rom. din Sititelec, de carele sunt legate urmatórelé emoluminte 30 fl. v. a. 3 cubule grau, 6 cubule cucuruzu, $1\frac{1}{2}$ lemne afara de incalditulu scólei, 16 jugere de pamentu si cuar-tiru liberu cu gradina.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a-si trimitte recursurile sale instruite confórmu statutulu organicu sub adres'a comitetulu parochialu, subscrisulu Inspectoru cerc. de scóle in Berecheiu, pana in 28. Aug. st. v. cáci in 29 se va tiené alegerea.

Datu in Berecheiu 10. Aug. st. v. 1873

Teodoru Papu m. p.
Inspectoru cerc. de scóle.

Concursu

2

Se deschide pentru ocuparea statiuniloru invetiatoresci din comunele din inspectoratulu Vasicolului. *Câmpu*, cu salariulu anualu 107 fl. v. a. 6. orgii de lemne, 10 cubule de bucate dela 124 numere de case cáte unu fuioru. *V. Sohodolu*, cu salariulu 100 fl. v. a. 6 cubule de bucate 6 orgii de lemne 2 vici de fertura, dela tóta cas'a unu fuioru.

Doritorii de a ocupá vreun'a din statiunile áeste, au asi trimitte recursurile sale instruite in tielesul statutulu organicu pana in prima Octobru si adresate comitetelor parochiale-subscrisulu in Crisciuru.

Crisciuru 20 augustu 1873.

Petru Bogdanu
Insp. scol.

In contielegore cu comitetele parochiale.

Concursu.

In urmarea sententiei consistoriale dto 2. decembre 1873. Nr. 1468, intarita de forulu metropolitanu la 23. Augustu 1872. Nr. 9. scol. destituindu-se Ióne Mllosiu din postulu invetiatorescu din Hodoniu, acestu postu a devenitu in vacantia; deci pentru ocuparea acestui postu invetiatorescu se escrie concursu pana la 30. Septemvre st. v. 1873.

Emoluminte: salariulu anualu in bani 178 fl. 70 cr., in pamentu 2 jugere aratura, 2 jugere fanétia, $\frac{1}{2}$ jugeru gradina, in naturalie 60 meti grau, 4 orgii de lemne si 8 orgii de paie, si cortelu liberu.

Doritorii de a fi alesi sunt avisati pre langa alte recerintie prescise de statutulu organicu a produce testimoniulu despre depunerea examenulu de calificatiune.

Recursurile astfelu instruite sunt a-se trimitte subscrisulu pana in diu'a susu atinsa.

Timisió'r'a, in 25. Augustu 1873.

2-3

Nicolau Costariu,
inspectoru de scóle.

Concursu.

3

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu din comun'a Gurbédiu, in inspectoratulu Tincii, protopresbiteratulu Oradei-mari; emolumintele sunt:

110. fl. v. a.
24 de cubule bucate.
8 orgii de lemne.
6 jugere de pamentu aratoriu.
Cortelu liberu cu gradina.
Venitulu din cantoratu.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a-si trimitte recursele instruite in sensulu statutulu organicu, si adresate comitetulu parochialu — la subscrisulu insp. cerc. de scóle pana in 9 septemre st. v. a. c. in care diua se va tiené si alegerea.

Rippa (p. u. Tenke.) 16 Augustu, 1873.

In contielegore cu comitetulu parochialu

Nicolau Boitiu m. p.
Insp. cercualu de scóle.